

AJÁNLÁS

Diakónia mint keresztyén vállalkozás! Már címében és tartalmában is provokatív könyvével Alfred Jäger 1985-ben olyan vitát indított el az európai protestáns egyházakban és a társadalomban, amely korábban elképzelhetetlen volt, de mind a mai napig tart. A szerző neve összefonódik a német protestáns diakónia intézményes megújulásával, a diakóniai intézmények vezetésének gyökeresen új szempontok szerinti átalakításával. Alaptétele és kiinduló pontja az a megállapítás, hogy „a diakónia irányítási problémáit úgy kell tekinteni, mint amelyek tipikusan menedzselési jellegűek, és ezért azokat a korszerű menedzselési gyakorlat eszközeivel kell megoldani.” Nemcsak indulatokat váltott ki ez a megállapítás, de elismerést is: „végre akad egy teológus, aki kimondja, amit már régóta tudunk, de hiába akarunk megvalósítani!” A Jäger által javasolt koncepcióváltás lényege a teológiai, gazdaságetika, közgazdasági és vezetéselméleti ismeretek oly módon való egymásra vonatkoztatása, amelynek eredményeként a diakóniai intézményekben és egyházi testületekben egyaránt elérhető lesz a professzionális és kompetens irányítás, szűkös anyagi keretek között vagy gazdasági recesszió idején is. Ez nem jelenti a teológiai szempontok feladását modern menedzsment eszköztárának javára – de jelenti azt, hogy a keresztyén teológia partner tudományokat keres és fogad el annak érdekében, hogy a különböző egyházi intézmények irányítása ne csak rutinfeladatok ellátását jelentse, hanem hosszú távon is képes legyen kidolgozni az egyházi szolgálat céljait, vezérkoncepcióját, feltételeit.

Ez a törekvés és elméleti megalapozás nem lehet idegen a reformátori egyházakban. A koncepció lényege nem más, mint a sajnálatos módon elfelejtett protestáns kibernetika örökségének felelevenítése. A protestáns teológiában ugyanis történetileg a *kybernetika* jelentette az egyház vezetésének tudományát, s egyben jelezte azokat a speciális kérdéseket és problémákat, amelyeket az egyházjog és a klasszikus gyakorlati teológiai diszciplínák nem tudtak felölelni. A fogalom használatának és a diszciplína művelésének létjogosultsága már csak azért is legitim, mert az Újszövetség is ismeri az eltérő kontextusok által meghatározott gyülekezetek vezetésének problematikáját. A karizmák páli értelmezésében a κυβερνήσεις kifejezetten a vezetésre való lelki adományt jelenti (1Kor 12,28). A karizma-értelmezés és az újszövetségi tiszttség-értelmezés kérdésének további fejlődése egyértelműen jelzi a vezetés ügyének jelentőségét, a *gubernatio ecclesiae* pedig a reformátori teológia kiemelt témájává vált. Mégis hogyan történhetett, hogy az idők során e tiszttség és a lelki ajándék megítélésének ügye leszűkült az egyház pusztá adminisztrálásának, illetve igazgatásának kérdésévé? Nagy valószínűség szerint a kybernetika, s ezzel együtt az egyházkormányzás teológiaiilag reflektált elméletének és gyakorlatának visszafejlődése annak tudható be, hogy a reformátori atyákat követő nemzedékek sora az egyház vezetését átengedte a világi felsőbbségnek vagy világi grémiumoknak, később pedig maga az egyház értelmezte csak „igazgatási” feladatként – világi analógiák mintájára – az egyházi intézményrendszer vezetésének feladatát. Ennek okát, fejlődését és

történetét itt most nem követhetjük nyomon. De az újszövetségi és reformátori szándék átível időkon és korokon és így fogalmazható meg: *tanítás és vezetés, kerügma és kormányzás* elválaszthatatlanul összetartozik. Az egyház az evangélium hirdetése és az apostoli tanítás újraértelmezése által kormányozza magát a világban, úgy hogy szüntelenül fel kell tennie magának a kérdést és keresnie rá a választ: mit jelent itt és most Krisztus egyházaként élni? Viszont ez szükségszerűen irányítja rá figyelmünket az *empíria* és a *teológia* kapcsolatának, viszonyrendszerének tisztázására!

A német protestáns diakónia és a katolikus caritas terén megtörtént ez az átalakulás; annál meglepőbb és elszomorítóbb – Jäger szerint – hogy az egyházi testületek (egyházkerületek, tartományi egyházak vagy gyülekezetek) terén a vártnál nehezebben mozdulnak az állóvizek – pedig az egyházi testületeknek is szükségük van arra, hogy megtanulják professzionálisan megszervezni tevékenységüket, rugalmasan alkalmazkodva a változó gazdasági, szociális és jogi környezethez. E menedzsment-feladatoknak megvan a teológiai, ekkleziológia, és ökonómiai létjogosultsága és alapja.

Alfred Jäger teológiai munkássága és elkötelezettsége a kortárs magyar református teológiában és egyházi életünkben nem maradt visszhang nélkül. Programja, megoldási javaslatai és módszere a szociális szférában aktív szerepet vállaló református egyház számára is aktualitással bír. Ennek a felismerésnek a jegyében került megalapításra 2003-ban a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen az *Egyházi intézményvezető* posztgraduális továbbképzés, amelyet a szerző rendszeres előadásaival és szakmai tanácsaival kísért, és a hallgatóknak valamint további érdeklődőknek először adhattuk kezébe magyar nyelven a neves professzor jelen tanulmánykötetét, „Diakónia mint keresztyén vállalkozás” címen. A kötet egyes fejezeteit maga a szerző válogatta korábban megjelent köteteiből vagy publikálatlan kézírataiból, előadásaiból, tekintettel a közép-kelet-európai egyházak rendszerváltást követő átalakulására, diakóniai intézményrendszerük kiépítésére. A kötet időközben megjelent lengyel, cseh és szlovák nyelven. Magyar nyelvű újrakiadására a téma iránti élénk érdeklődés és képzésünk akkreditált mesterképzésként (*Pasztorális tanácsadás és szervezetejlesztés*) való beindítása ad alkalmat, abban a reményben, hogy az elméleti teológiai reflexiók és a gyakorlati egyház- és intézményvezetés terén egyaránt inspiráló erővel bír. Ugyanis kellő nyitottsággal, teológiai tárgyyszerűséggel és evangéliumi józansággal az egyház és a teológia nemcsak új partnertudományra tehet szert az egyházvezetés terén, de új dimenziókat is nyithat meg saját élete és szolgálata előtt.

Debrecen, 2010. május

Fazakas Sándor